

**Az illegális fakitermelés kockázatával kapcsolatos
2016-2020. évi statisztikai adatok,
továbbá
a faanyag kereskedelmi-lánccal kapcsolatosan végzett
2017-2020. évi ellenőrzések végrehajtásának
összefoglaló eredményei**

1. Bevezető

A faanyag kereskedelmi-lánc felügyeletével kapcsolatos eljárás, bejelentés, adatszolgáltatás, nyilvántartás és ellenőrzés részletes szabályairól szóló 414/2017. (XII. 18.) Korm. rendelet (továbbiakban: EUTR. Korm.r.) 10. § (3) bekezdés b) pontja szerint **az erdészeti hatóság az illegális fakitermelés kockázatával kapcsolatosan az ország területére vonatkozóan kidolgozott éves statisztikai adatokat megyei vagy egyéb területi bontásban évente április 30-ig a honlapján közzéteszi.**

Az EUTR Korm.r. 10. § (3) bekezdés c) pontja alapján **az erdészeti hatóság a faanyag kereskedelmi-lánccal kapcsolatosan végzett ellenőrzések végrehajtásának összefoglaló eredményeit évente április 30-ig a honlapján közzéteszi.**

Az Európai Parlament és a Tanács a fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló 995/2010/EU rendeletének (2010. október 20.) 2. cikk g) pontja rögzíti, hogy **illegálisan kitermelt az a faanyag, amely a kitermelés szerinti ország alkalmazandó jogszabályainak megsértésével végzett kitermelésből származik.**

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (továbbiakban: Evt.) 90/A. § (1) bekezdése kimondja, hogy **tilos forgalomba hozni azt a faterméket, amely illegális kitermelésből származik, vagy az általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó európai uniós jogi aktusokban és a jogszabályokban foglalt követelményeknek nem felel meg.**

Az Evt. 90/A. § (5) bekezdés szerint a törvényben és az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktaiban előírt, a fatermék nyomon követhetőségére vonatkozó előírások, kötelezettségek betartásának elmulasztása, vagy megszegése esetén vélelmezni kell, hogy a fatermék illegális kitermelésből származik.

2. Az elemzéshez felhasznált adatok

A fentiek szerint értelmezett illegális fakitermelés kockázatának átfogó elemzését a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: Nébih) a korábbi évekhez hasonlóan

- a faanyag kereskedelmi-lánc felügyelet vonatkozó adatai,
- a Bűnügyi Statisztikai Rendszer és az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika adatai,
- az Országos Erdőállomány Adattárban rögzített adatok,
- a Kormányhivatalok erdészeti hatóságai által tárgykörben nyilvántartott adatok,
- az Agrárminisztérium koordinálásával az állami erdőgazdaságok által gyűjtött adatok,
- az Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszerben rögzített adatok

felhasználásával végezte el.

A Nébih, mint a faanyag kereskedelmi lánc felügyeletéért felelős, országos hatáskörű és illetékességű erdészeti hatóság által 2017-2020. években végzett ellenőrzések végrehajtásának összefoglaló eredményei az **1. melléklet** táblázatának 1-10. számú soraiban szerepelnek. A közölt adatok az erdőgazdálkodásért felelős miniszter által az EUTR Korm.r. 10. § (1) bekezdésében előírtak szerint elfogadott – az éves ellenőrzések végrehajtásának eredményéről, valamint az ellenőrzési tervekben meghatározott célok teljesüléséről szóló – 2017-2020. évi jelentésekből és kapcsolódó statisztikai adatokból származnak.

Az EUTR regisztrációk számának 2017-2020. évi alakulását az **1. melléklet** táblázatának 11. számú sorai mutatják.

A Bűnügyi Statisztikai Rendszer és az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika felhasználásával a tárgykörben kigyűjtött, 2016-2020. évi adatok az **1. melléklet** táblázatának 12-14. számú soraiban szerepelnek.

Az Országos Erdőállomány Adattárban és a Kormányhivatalok erdészeti hatóságai nyilvántartásaiban szereplő, releváns 2016-2020. évi statisztikai adatok az **1. melléklet** táblázatának 15-16. számú soraiban kerültek feltüntetésre.

Az állami erdőgazdaságoknál regisztrált 2016-2020. évi falopások, illegális kitermelések releváns adatai az **1. melléklet** táblázatának 17-19. számú soraiban szerepelnek.

Az Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszer felé 2016-2020. évben bejelentett falopások esetszámai az **1. melléklet** táblázatának 20. számú soraiban olvashatók.

3. A 2020. évi kockázati besorolás

Az illegális fakitermelés kockázatával kapcsolatosan – az **1. melléklet** táblázata adatainak felhasználásával – a Nébih elkészítette a 19 megye, továbbá Budapest főváros 2020. évi kockázati besorolását. A kockázati besorolás eredményét a **2. melléklet** táblázata tartalmazza.

Az **1. melléklet** táblázatának 1-20. soraiban gyűjtött statisztikai adatok átlagának rangsorolása 1-től 20-ig terjedő pontszámok szerint történt - a 11. sor kivételével – a legmagasabb értékhez rendelve mindig a 20-as pontszámot. Az EUTR rendszerben regisztráltak száma (11. rovat) esetében a legmagasabb értékkel rendelkező megye kapott 1 pontot. Az egyes adatok megbízhatóságát, illetve relevanciáját a hozzájuk társított szorzószám fejezi ki a **2. számú mellékletben** szereplő táblázat szerint. A szorzószámok meghatározása az adattartalom elemzését, az egyes adatok egymáshoz való viszonyának értékelését követően szakértői becslés alapján történt. A rangsorból származó pontszámok és a szorzószám alapján számított súlyozott átlag adja az adott megye és Budapest főváros kockázati besorolását. A besorolásnál alkalmazott pontszám-tartományok:

Az illegális fakitermelés kockázata:	15,1 – 20,0	igen magas
	10,1 – 15,0	magas
	5,1 – 10,0	közepes
	1,0 – 5,0	alacsony

A 2020. évi kockázati besorolás eredményét a **3. melléklet** szerinti diagram és a **4. melléklet** térképe szemlélteti.

Fentiekén túl az **5. melléklet** és a **6. melléklet** szerinti térképeken ábrázolják a kormányhivatalok erdészeti hatóságai és az állami erdőgazdaságok adatai felhasználásával az illegális kitermeléssel 2016-2020. években érintett helységeket az előfordulás esetszámával, illetve a kitermelt fatérfogattal.

4. Elemzés

Az egyes megyék és Budapest főváros kockázati besorolása – a következő évek vonatkozó adatai alapján – évente felülvizsgálatra kerül, valamint a kiértékelés módszere is finomodhat az időközben keletkező új információk birtokában. A 2020. évi elemzéshez új adatsorként kerültek felvételre az **1. melléklet** táblázatában a 10. számú sorai. A kockázatértékelés középtávú célja – az aktuális év adatainak bemutatásán túl – a trendek elemzése is.

A kockázati besorolás előző évi besoroláshoz képest történt változását a **7. melléklet** szerinti diagram szemlélteti. Általános trend a négy év adatából még nem mutatható ki. A kockázati összes pontszám a 2017-2018. közötti időszakban a 2017. évhez viszonyítva 11,3 ponttal romlott 2018-ban, a 2018-2019. közötti időszak tekintetében a 2018. évhez viszonyítva 3,8 pontos javulás mutatkozott 2019-ben. A 2019-2020. közötti időszakban a 2019. évhez viszonyítva 3,6 ponttal romlott a kockázati összes pontszám és gyakorlatilag a 2018-as szintre került.

A kockázati pontszám 2017-2020. között

- Pest, Veszprém és Zala megyében kis mértékben, de folyamatosan romlott (emelkedett),
- Békés megyében ugyanakkor kis mértékben, de folyamatosan javult (csökkent),
- a többi megyénél pozitív és negatív irányba is volt változás.

Az aktuális kockázati besorolás alapján 2020-ban

- Borsod-Abaúj-Zemplén megye mellett Bács-Kiskun és Pest megye is az „igen magas” kockázatú megyék között maradt,
- Fejér megye besorolása romlott egy kategóriát,
- a többi megye kockázati besorolása nem változott.

A kockázati pontszámok változása egyúttal azt is jelzi, hogy az EUTR ellenőrzések gyakorisága és hatékonysága egyes megyékben tovább nőtt (pl. Pest megye), valamint hogy az EUTR ellenőrzések során egyre több esetben az ismételt jogsértések szankcionálására került sor.

Az **1. számú melléklet** szerint, az Országos Erdőállomány Adattárban és a Kormányhivatalok erdészeti hatóságai nyilvántartásaiban szereplő, releváns 2016-2020. évi statisztikai adatok az ország fával borított területéből csak az Evt. hatálya alá tartozó területeken található erdőkre és fásításokra vonatkozóan állnak rendelkezésre.

Az Evt. hatálya alá tartozó területeken az erdészeti hatóság engedélye vagy a hozzá megtett bejelentés alapján lehet fakitermelést végezni, azonban ezek végrehajtásának ellenőrzése kockázatelemzésen alapul, közel sem teljes körű. Az állami erdőtervezés során minden évben csak ezeknek a területeknek átlagosan 10 %-át járja be az erdészeti hatóság, ráadásul ennek során az illegális fakitermelés mértékét csak becsléssel határozza meg, vagy egyáltalán nem

kerül számszerűsítésre. A többi terület vonatkozásában pedig csak szűrőpróbaszerű ellenőrzések folynak, így a táblázat szerint regisztrált, átlagosan évi 9 595 m³ illegális fakitermelés mennyisége a tényleges illegális kitermelés mennyiségének csak töredéke.

Az Evt. hatálya alá nem tartozó, fával borított területek pontos nagysága nem ismert. Az Erdőleltár szerinti nyilvántartások országos viszonylatban a 10 % záródás feletti faállományok – beleértve az erdőket is – és az egyéb fás területek vonatkozásában 2 269 200 ha-t tartalmaznak 2010-2014. időszakra, azonban ez az adat is csak mintavételes faállomány-felvételen alapszik.

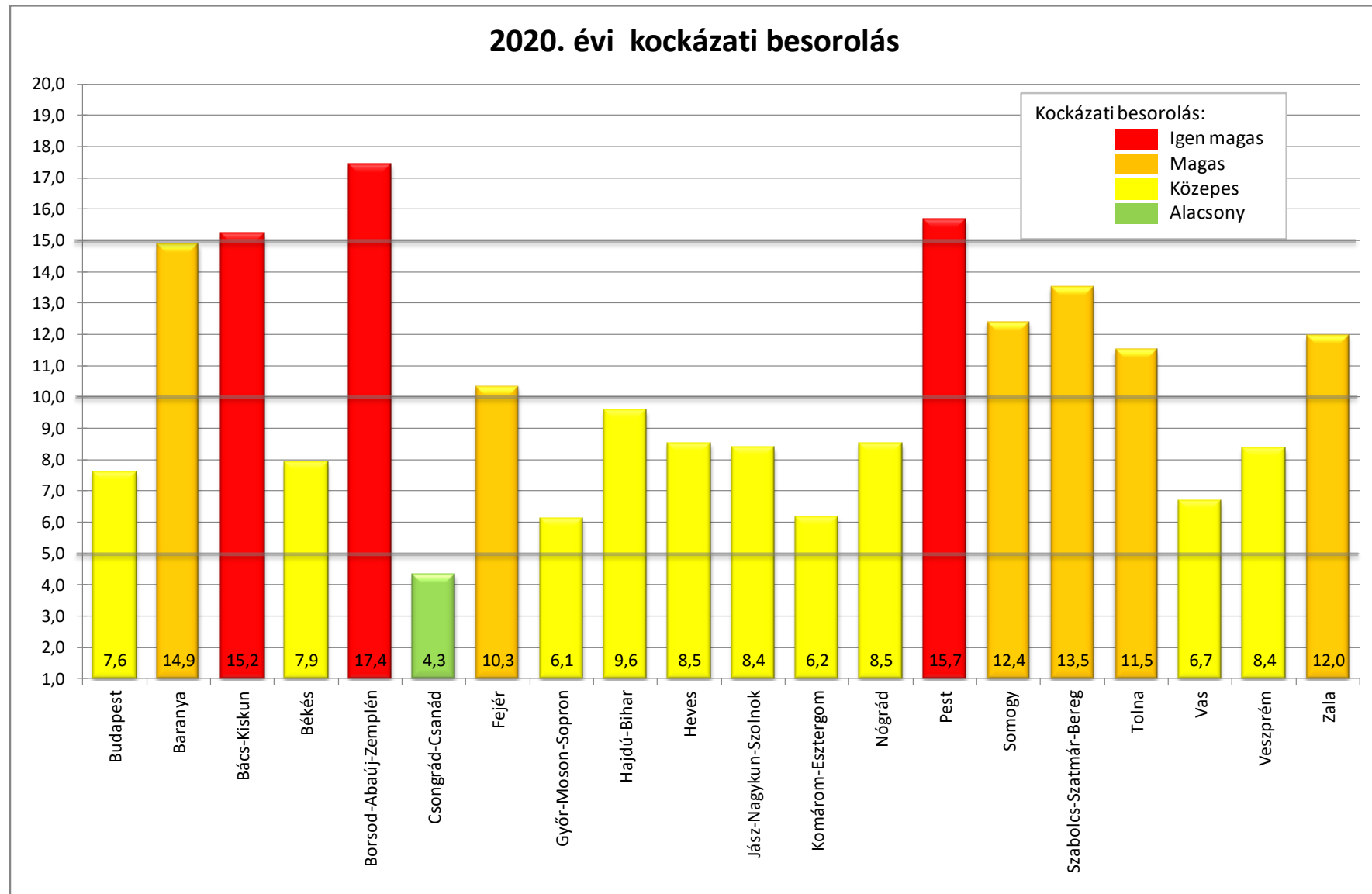
Az illegális fakitermelés mértékének átfogó jellemzésére önmagában egyetlen mértékegység, illetve mérőszám sem alkalmas, éppen az adatok részleges rendelkezésre állása miatt.

Az illegális fakitermelés alakulásának meghatározása érdekében szükséges tehát az összes olyan adat összegyűjtése és elemzése, amely kapcsolatba hozható e tevékenységgel. Az adatok eltérő mintavételi mélysége és az adatokhoz tartozó eltérő mértékegységek miatt azok közvetlen és egyértelmű összehasonlítása, továbbá elemzése nem valósítható meg, ezért az egyes adatok megbízhatóságát, illetve relevanciáját vizsgáltuk és a hozzájuk társított szorzószámmal fejeztük ki.

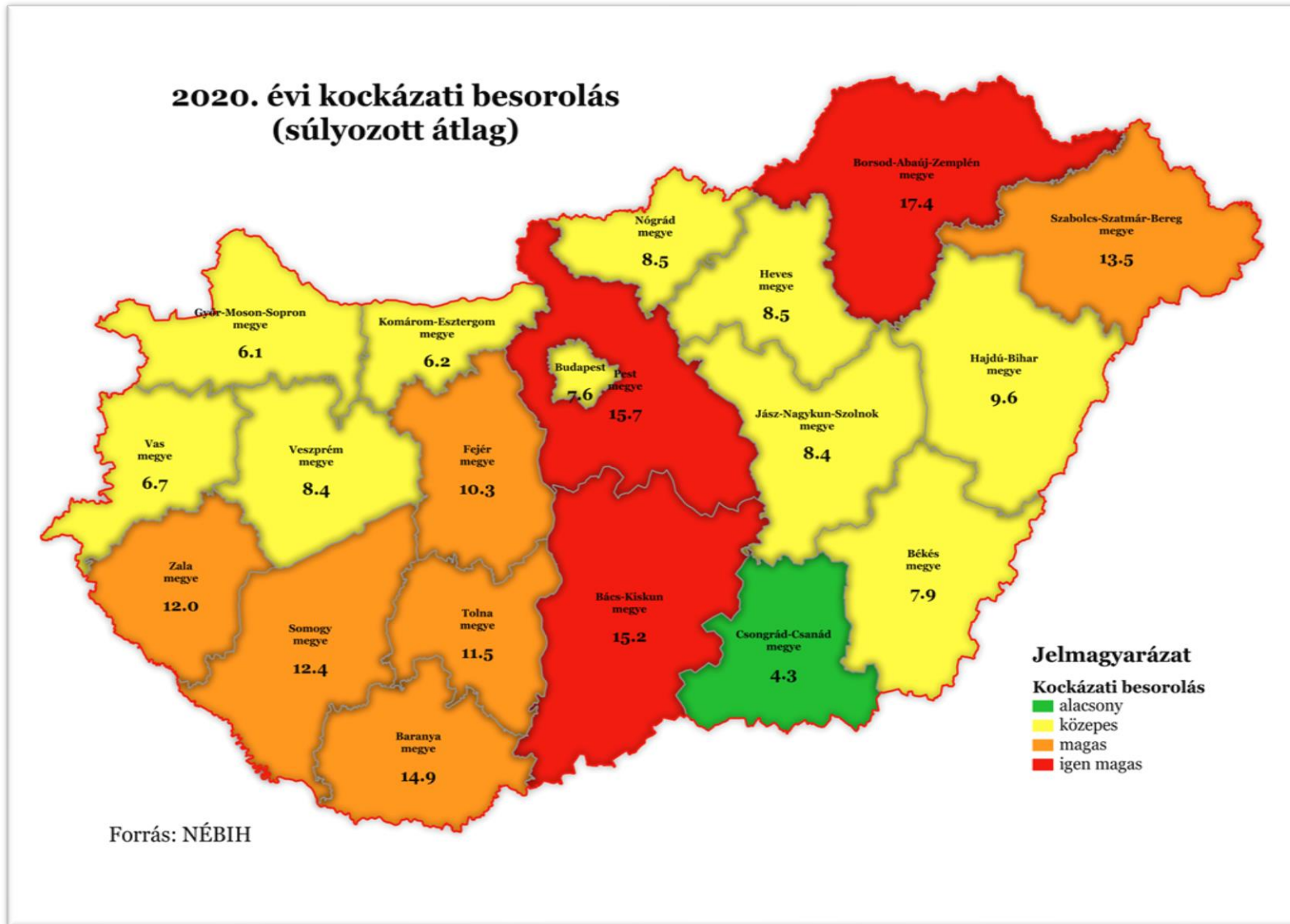
2. melléklet – táblázat: 2020. évi kockázati besorolás megyék szerint

Adatsor sorszáma	Budapest	Baranya	Bács-Kiskun	Békés	Borsod-Abaúj-Zemplén	Csongrád-Csanád	Fejér	Győr-Moson-Sopron	Hajdú-Bihar	Heves	Jász-Nagykun-Szolnok	Komárom-Esztergom	Nógrád	Pest	Somogy	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tolna	Vas	Veszprém	Zala	Összesen	Szorzó
1.	18	20	16	11	19	5	9	2	8	1	2	5	4	15	12	14	12	7	10	17	207	1,00
2.	15	20	17	11	19	7	10	2	5	1	6	9	4	14	12	13	18	3	8	16	210	1,00
3.	16	12	15	10	19	5	6	4	11	2	9	7	3	20	12	17	7	1	14	18	208	1,00
4.	1	20	7	19	18	6	9	2	10	10	2	5	8	12	14	16	15	2	13	17	206	1,00
5.	12	20	13	9	19	4	9	1	8	4	1	6	6	15	9	16	17	1	14	18	202	1,00
6.	16	11	19	7	18	10	14	9	17	6	12	2	1	20	15	13	5	2	4	8	209	1,00
7.	14	20	15	16	19	6	9	4	7	1	8	5	2	17	12	11	13	2	10	18	209	1,00
8.	8	16	17	15	5	6	14	1	11	1	7	9	13	19	10	18	12	1	4	20	207	1,00
9.	1	1	13	1	15	1	17	1	1	1	1	1	1	16	1	1	19	18	14	20	144	1,00
10.	17	19	15	13	20	3	11	1	7	2	7	5	4	16	12	10	13	6	7	18	206	1,00
11.	1	4	8	12	3	13	16	15	10	19	20	18	14	2	5	7	11	17	9	5	209	1,00
12.	14	13	15	7	20	7	9	3	11	17	15	4	2	18	12	18	1	5	5	10	206	0,50
13.	1	15	17	8	20	5	7	2	14	9	13	3	12	18	16	19	11	6	4	10	210	0,50
14.	1	16	18	4	19	2	10	7	12	17	13	3	8	15	14	19	11	6	5	9	209	2,50
15.	3	17	16	4	19	1	9	15	5	10	2	8	14	11	20	7	18	13	12	6	210	1,50
16.	4	15	18	8	19	1	6	14	11	3	2	5	13	16	20	7	17	12	10	9	210	0,50
17.	2	8	16	1	20	3	9	6	17	14	11	11	15	19	13	18	7	10	4	4	208	1,00
18.	3	18	17	1	19	2	8	10	11	12	13	7	16	20	15	14	4	9	5	6	210	1,00
19.	4	18	17	1	20	2	9	10	11	15	12	7	16	19	13	14	6	8	5	3	210	1,00
20.	14	6	11	7	20	1	14	9	4	18	12	1	17	19	7	16	4	1	12	10	203	0,50
összes pontszám:	165	289	300	165	350	90	205	118	191	163	168	121	173	321	244	268	221	130	169	242	4093	
súlyozott összes pontszám:	152	297	305	158	349	87	207	122	192	170	168	123	170	314	248	270	230	134	167	239	4097	
súlyozott átlag:	7,6	14,9	15,2	7,9	17,4	4,3	10,3	6,1	9,6	8,5	8,4	6,2	8,5	15,7	12,4	13,5	11,5	6,7	8,4	12,0		

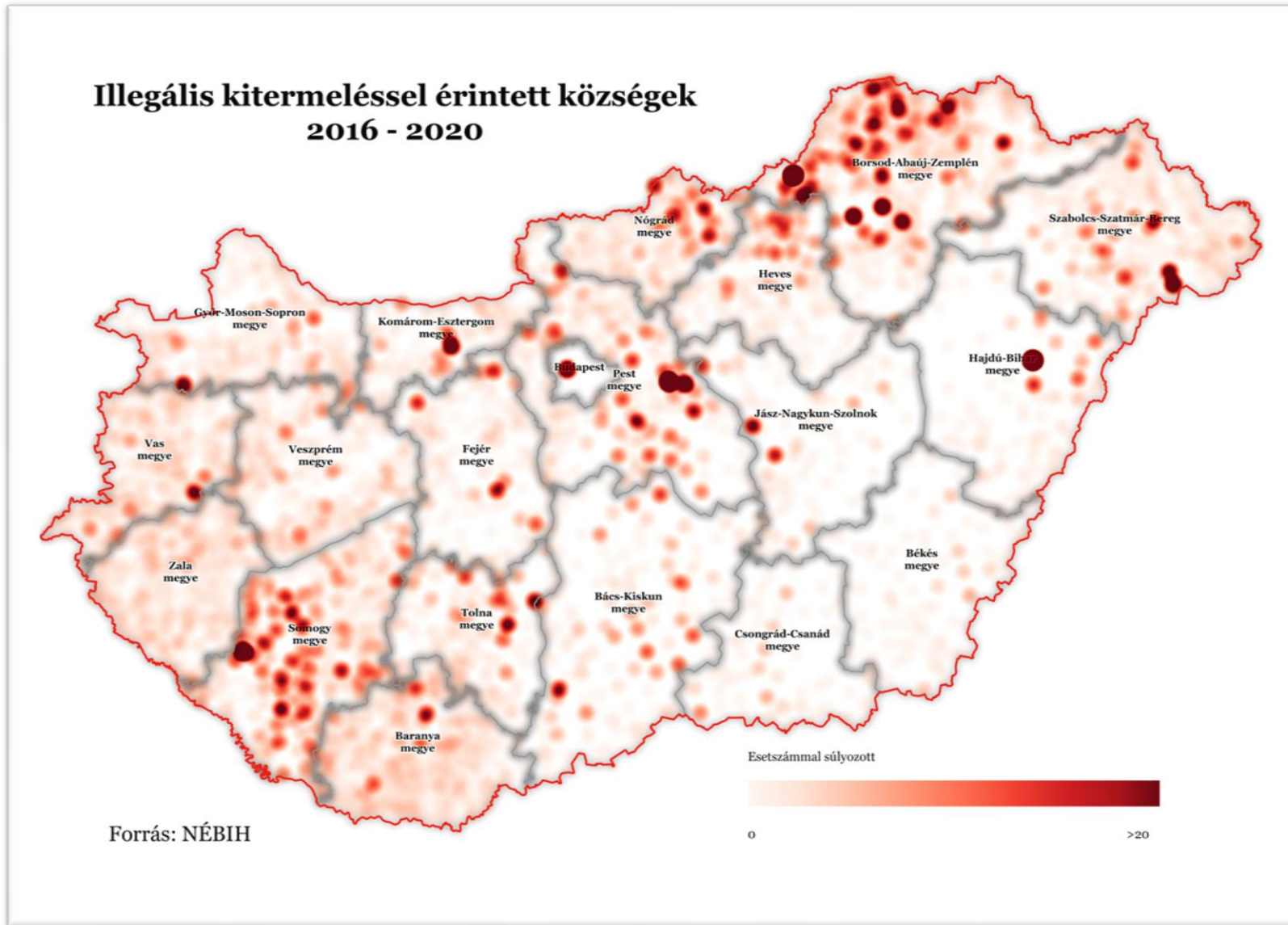
3. melléklet – diagram: 2020. évi kockázati besorolás megyék szerint (súlyozott átlag)

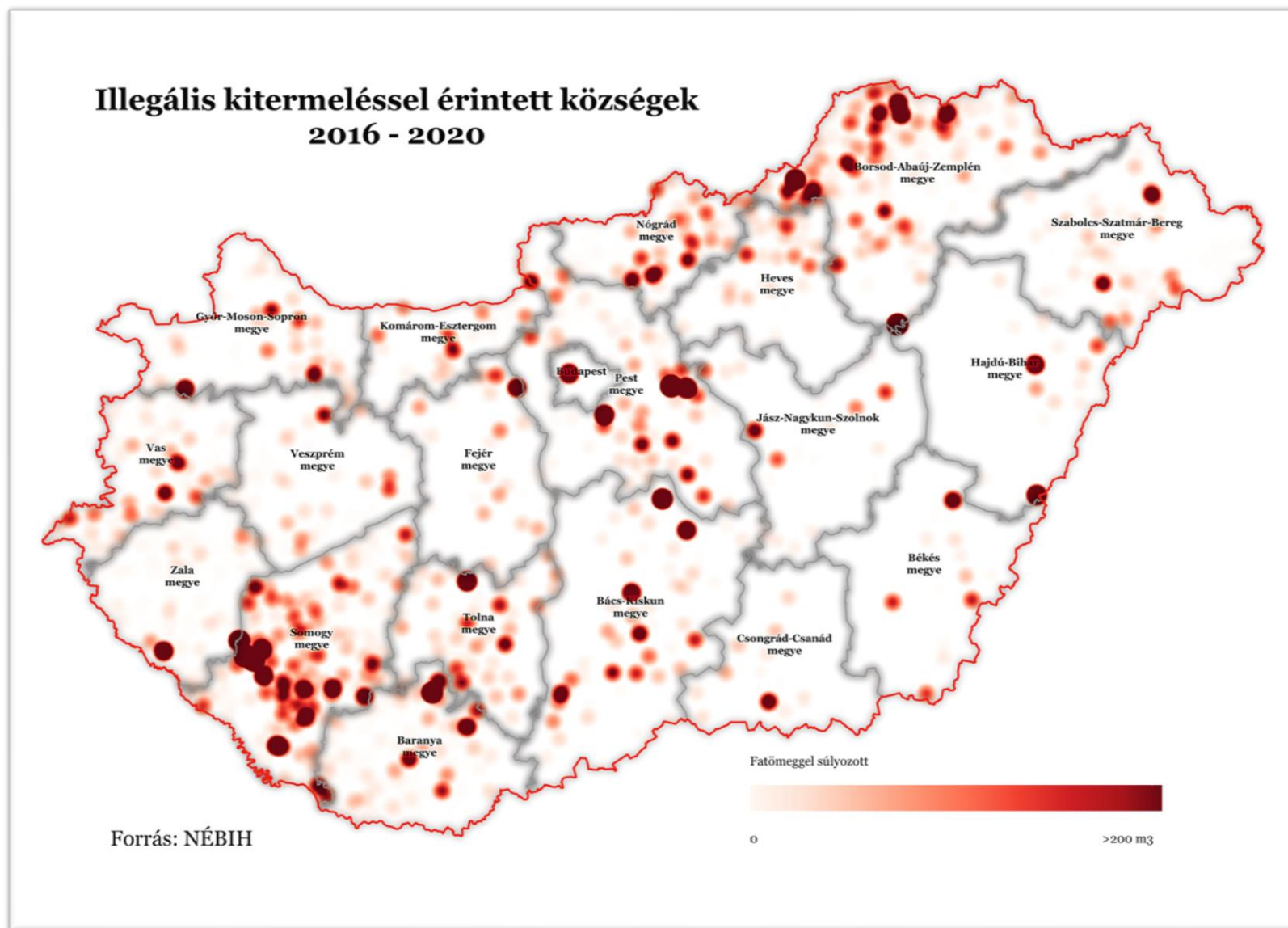
4. melléklet – térkép: 2020. évi kockázati besorolás megyék szerint (súlyozott átlag)

5. melléklet – térkép: Illegális kitermeléssel érintett helységek veszélyeztetettsége az esetszám alapján, 2016-2020.

6. melléklet – térkép: Illegális kitermeléssel érintett helységek veszélyeztetettsége a fatérfogat alapján, 2016-2020.

7. melléklet – diagram: a kockázati besorolás változása a korábbi besorolásokhoz képest

